

Співпраця місцевих громад Вінницької області та Свентокшистського і Великопольського воєводств у 2003-2009 роках.

Неприцький О.А.

Національні держави були ключовими гравцями на міжнародній арені європейського континенту протягом XVII – середини XX століть. Починаючи з другої половини XX століття, спостерігається паралельний рух двох взаємозаперечуючих, і в той же час, взаємодоповнюючих процесів. З одного боку – це глобалізаційні та інтеграційні процеси, а іншого – явища етномобілізації та регіоналізації. Повноваження національної держави почали частково переходити на наддержавний, а частково на регіональний рівень.

На початок XXI століття особлива увага мусить бути приділена контактам між громадами, місцевим самоврядуванням і бізнесом, а не лише центральних політичних влад. У такий спосіб можливе зближення ціннісних орієнтацій і рівня життя в різних країнах.

Значення міжнародних контактів на рівні місцевих громад вже стало науковою аксіомою (див. захищені дисертації Баймуратова М.А., Батанова О.В. [2, 3]), проте, втілити цю прописну істину у життя вдається досить рідко.

У даній статті розглянемо розвиток міжнародної співпраці між місцевими громадами Вінниччини та Свентокшистського і Великопольського воєводств республіки Польщі протягом 2003-2009 років. З'ясуємо динаміку, зміст і значення цих контактів для регіональної громадськості обох країн.

Географічні межі дослідження обмежені Вінницьким, Свентокшистським та Великопольськими регіонами з огляду те, що саме із громадами вказаних місцевостей відбувається найбільш динамічний розвиток співпраці Вінницької області. Зауважимо, що Вінницький регіон має безпосередні міжнародні контакти із 97 країнами світу [1].

Визначення часових меж пов'язане із діяльністю Міжнародного товариства «Україна-Польща-Німеччина» на території Вінницької області, яке започаткувало інтенсифікацію контактів місцевих громад.

Спроби налагодити співпрацю Вінницької спільноти із закордонними партнерами розпочалися у другій половині XX століття, відповідно до радянської ідеології та бачення цього процесу керівництвом Комуністичної партії. Радянським містам підбиралися міста-побратими із дружніх соціалістичних країн. В основу підбору побратимів було покладено специфіку економіки, розміри міст, кліматичні особливості тощо. У 1958 році Вінниця підписала угоду із польським містом Кельце. Позаминулого року відзначили 50-ту річницю підписання договору. Окрім міста Кельце, Вінниця має ще п'ять побратимів – Бірмінгем (США, Алабама), Пітерборо (Велика Британія), Бурса (Туреччина), Ліпецк (Росія), Рибниця (Молдова).

Головним недоліком міжнародної співпраці Вінниці та Вінницької області була неможливість широких постійних контактів громадян. Все

обмежувалося офіційними візитами вищих посадових осіб та, зрідка, представників партійно-господарського активу (пізніше – бізнесових кіл) і мистецьких колективів. Така міжнародна співпраця носила, переважно, номінальний характер і не мала істотного впливу на життя громадськості.

З 2003 року на території Вінницької області розпочало діяльність Вінницьке обласне відділення Товариства «Україна-Польща», на базі якого у 2007 році було створено Міжнародну громадську організацію «Україна-Польща-Німеччина». Організація взялась перенести на українсько-польський ґрунт досвід польсько-німецької (як і польсько-французької, польсько-британської) співпраці 1990-х років.

Після відмови від соціалістичного будівництва Польща вивчала досвід країн Західної Європи шляхом візитів різнопрофільних груп до Німеччини, Франції, Великої Британії, Швеції, Ірландії та інших держав. Одним із ключових напрямків вивчення досвіду європейських країн було знайомство із системою місцевого самоврядування: як громада може впорядкувати своє життя, обрати політично відповідальну владу, змусити її працювати для громади і забезпечити не лише виживання, а й розвиток окремих сіл, міст тощо. Таке запозичення західного досвіду дало позитивні результати.

Керівництво Товариства «Україна-Польща» поставило за мету запровадити аналогічну систему запозиченого досвіду у польсько-українські взаємини. Першим завданням було налагодження візитів до Польщі якомога більшої кількості сільських, селищних та міських голів і депутатів місцевих рад Вінницької області до республіки Польщі. Мета цих візитів була виключно ознайомча: показати діячам місцевого самоврядування, як може жити місцева громада, що вона може робити в умовах демократії, євроінтеграції і ринкового господарства.

Для реалізації поставлених завдань було використано вже існуючі контакти із Свентокшистським воєводством з центром у місті Кельце (до 1999 року місто було столицею Келецького воєводства, а після адміністративної реформи – Свентокшистського) та встановлено партнерські взаємини із Великопольським Центром Освіти і Курсів Самоврядування. ВЦОіКС є найбільшою і найстарішою регіональною організацією територіального самоврядування в Польщі. Вона була створена у 1990 році, наразі налічує 274 члени – 242 гміни і 32 повіти. Територією її діяльності є Великопольське воєводство, де проживає 3 тисячі 355 осіб.

У налагодженні контактів між місцевими громадами можемо чітко прослідкувати три етапи еволюції українських діячів місцевого самоврядування на шляху становлення їх діяльності як лідерів місцевих громад. Перший етап – знайомство із життям і діяльністю польських територіальних громад – гмін. На даному етапі учасники делегацій з Вінниччини спостерігали і дивувалися. Їх вражав рівень оснащення польських сільських шкіл, діяльність очисних споруд, утилізація сміття, розвиток інфраструктури тощо. Частина із них жодного разу не була за західним кордоном, частина – пам'ятала Польщу кінця 1980-их – початку 1990-их років, коли Україна і Польща намагалися подолати наслідки розвалу

соціалістичного табору. Польща початку 2000-их кардинально відрізнялася від Польщі початку 1990-х років.

Другий етап – налагодження персональних контактів сільських, селищних, міських голів, депутатів місцевих рад із своїми польськими колегами – вуйтами, радними, маршалками тощо. Ключові питання, які задають собі представники українського місцевого самоврядування, а чому у нас не так, що ми робимо по-іншому, звідки взявся такий розрив у розвитку. У таких роздумах і активному спілкуванні, як правило, проходить другий етап налагодження співпраці.

Третій етап – активна співпраця і внесення змін у роботу місцевих громад Вінниччини. На даному етапі ставляться питання: «А що я можу зробити у своїй територіальній громаді?», «Що ми можемо змінити у її діяльності?», «Як запровадити іноземний досвід на батьківщині, щоб жити краще?» Коли керівники починають мислити у окреслених категоріях, місцева громада починає активніше розвиватися, брати участь у міжнародних та регіональних проектах, активно застосовує процедуру співфінансування, на її території починають діяти громадськоактивні школи тощо.

Особливостями даного триетапного шляху є те, що жоден наступний період не може розпочатися без повного відпрацювання попереднього. На першому етапі, обов'язково, повинен бути зовнішній поштовх до діяльності. Чим якісніше відпрацьовані попередні два етапи – тим ймовірнішим є успіх на третьому етапі.

На першому етапі знайомства із життям польських місцевих громад найчастіше звучать фінансові аспекти. Представники українських громад нарікають, що нічого не можуть у себе зробити, бо немає коштів. На третьому етапі приходить розуміння, що кошти можна знайти. Набагато вагомішим капіталом є підготовлені люди і нові ідеї.

Напевне, одним із найбільш показових став проект «Агротуризм як можливість розвитку Вінницької області», що розпочав свою реалізацію у липні 2009 році. Мета проекту – сприяння розвитку агротуризму у Вінницькій області за допомогою створення платформи співпраці з іноземними партнерами. Проект реалізується через практику діалогу та партнерського співробітництва між мешканцями сіл, місцевими організаціями та органами влади на рівні району та області. Проект наочно показав, як можна поєднати зусилля партнерів по обидва боки кордону, здобути грантове фінансування і розвинути нові види бізнесової діяльності на теренах місцевих територіальних громад Вінниччини. Але участь у проекті взяли переважно ті особи і місцеві громади, які були попередньо включені до міжнародної співпраці. Інші суб'єкти, на жаль, не бачили в цьому жодних можливостей, що ще раз підтверджує дієвість описаного вище триетапного шляху налагодження і розвитку партнерських стосунків між місцевими громадами Вінницької області та Свентокшистського і Великопольського воєводств.

Протягом 2004-2009 років за даною схемою було організовано виїзд понад 250 делегацій, до складу яких входили представники органів місцевого

самоврядування різних рівнів, освітяни і медики, творчі та спортивні колективи, активісти громадських організацій. Під час візитів члени делегацій мали нагоду познайомитися з роботою державних органів влади Республіки Польща та побачити результати адміністративно-територіальної реформи, отримати практичний досвід роботи польських держслужбовців та взаємно обмінятися різного роду методичними рекомендаціями у роботі державних органів, а також ознайомитися з роботою медичних та освітніх закладів, громадських організацій, їх впливом на діяльність та розвиток громад. Відповідно, в Україні, зокрема на Вінниччині, приймалися подібні польські делегації [4].

Понад 300 підписаних Угод про співпрацю та протоколів намірів між територіальними громадами України та адміністративними одиницями Республіки Польща стали результатом цієї роботи [4].

У результаті міжнародної співпраці місцеві громади Вінницької області отримують непереоціненний досвід управління сучасною територіальною громадою. Набувають знань і умінь, як поєднати інтереси влади, населення, бізнесу, громадських організацій і залучити всі ці сектори до розвитку регіону.

З'ясувавши результати міжнародної співпраці для місцевих громад Вінниччини, можемо цілком резонно поставити запитання: який зиск отримують польські партнери від співпраці із українською стороною. Польські урядові та неурядові організації і місцеві громади беруть активну участь у міжнародній співпраці зі Сходом із тих самих мотивів, що й держави Західної Європи активно співпрацювали з поляками у 1990-х роках.

По-перше, це аспект стабільності в регіоні і питання безпеки самої Польщі. Як слушно зазначив Радослав Сікорський у розмові з німецьким колегою Франком-Вальтером Штейнмайером 8 квітня 2008 року, Польща хоче мати «нормальних» сусідів по обидва боки кордону, як на Заході так і на Сході [5]. Чого, власне, прагнула Німеччина у 1990-х роках. Сприяючи розвитку місцевих громад, демократичної держави і громадянського суспільства в Україні, польська сторона піклується про власне стабільне існування у Європі.

По-друге, існують кошти, що виділяються польським урядом та Європейським Союзом, які призначені на міжнародну співпрацю установ країн ЄС із сусідами поза межами Євросоюзу. Без закордонних партнерів, що знаходяться поза межами ЄС ці кошти неможливо отримати.

Таким чином, відбувається стимуляція місцевих громад, локальних інституцій, недержавних організацій Польщі спрямовувати свою активність на співпрацю із українською стороною і у такий спосіб реалізовувати державницький інтерес своєї країни.

Отже, міжнародна співпраця на рівні місцевих громад Вінницької області та Свентокшистського і Великопольського воєводств республіки Польща є абсолютно взаємовигідним процесом. Відбувається підтримка стабільності і безпеки в регіоні. Стимулюється економічний та соціальний розвиток окремих регіонів. Підтримується міжкультурний взаємобмін. А

методика запровадження і розвитку співпраці, яка була запроваджена протягом 2003-2004 років, показала свою результативність і практичну цінність.

Список використаних джерел

1. 97 країн світу співпрацюють у різних сферах з Вінницькою областю [Електронний ресурс] // Оперативні новини Євро-2012: Інформаційний центр Євро-2012. – Режим доступу: http://euro2012.ukrinform.ua/news/p5076/?PAGEN_5=231&SECTION_ID=&ID=5076%2F%3FPAGEN_5%3D231&PAGEN_4=5. – Назва з екрану.
2. Баймуратов М.А. Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины: Дис. ... д-ра юрид. наук. – Одесса, 1996. – 329 с..
3. Батанов О.В. Функції територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування: Дис.... канд. юрид. наук. – К., 2000. – 286 с.
4. Звіт про роботу Товариства "Україна-Польща-Німеччина" за 2003-2009 рр. [Електронний ресурс] // Ukraine-Poland-Germany. – Режим доступу: <http://www.ukrpolgerm.com/infopage.php5?lang=ukr&id=8> – Назва з екрану.
5. Polityka zagraniczna Polski i Niemiec w Europie Debata ministra spraw zagranicznych Niemiec, Franka-Waltera Steinmeiera i ministra spraw zagranicznych Polski, Radosława Sikorskiego Warszawa, 8 kwietnia 2008 r. [Електронний ресурс] // Centrum Stosunkow Miedzynarodowych – Режим доступу: <http://www.csm.org.pl/images/rte/File/Aktualnosci/CSM-Sikorski-Steinmeier-debata-tekst.pdf>. – Назва з екрану.